

РОЛЬ КРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ПАНДЕМІЙ ТА ВОЄННОГО ЧАСУ)

Матвеев Владислав

здобувач вищої освіти магістерського рівня
спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
Західноукраїнський національний університет,
лікар-інтерн-психіатр
КНП «Обласний медичний спеціалізований центр»
Житомирської обласної ради, Україна

Сучасні виклики у сфері охорони здоров'я, спричинені пандеміями та воєнними діями, вимагають впровадження ефективного кризового менеджменту на регіональному рівні. Зростання захворюваності, збільшення травматизму та необхідність швидкої мобілізації ресурсів обумовлюють потребу у вдосконаленні управлінських процесів у закладах охорони здоров'я. Досвід

пандемії COVID-19 та воєнного стану в Україні довів, що лише комплексний підхід до антикризового управління дозволяє забезпечити стійкість системи охорони здоров'я, зберегти доступність та якість медичних послуг для населення. Актуальність теми полягає у необхідності розробки та впровадження інноваційних механізмів кризового менеджменту, адаптованих до специфіки регіональних систем охорони здоров'я в умовах надзвичайних ситуацій.

Проблематика кризового менеджменту в охороні здоров'я активно досліджується як українськими, так і зарубіжними науковцями. Останніми роками значний внесок у розвиток теорії антикризового управління зробили К. В. Щиріна та О. К. Толстанов, які дослідили взаємозв'язок рівня захворюваності та ефективності управлінських рішень у період пандемії та воєнного стану [2]. Вагомими є також праці О. Прокопенка, В. Щербаченка та В. Кулібаби щодо антикризового менеджменту під час COVID-19 [4]. Серед зарубіжних дослідників варто відзначити S. T. Boland, R. Grace і J. Kaplan, які аналізували цивільно-військову взаємодію під час надзвичайних ситуацій у сфері громадського здоров'я [3]. Незважаючи на наявність окремих ґрунтовних досліджень, питання інтеграції кризового менеджменту у публічне управління охороною здоров'я регіонів у контексті пандемій та війни потребує подальшого комплексного аналізу.

Кризовий менеджмент у публічному управлінні охороною здоров'я регіону є системою заходів, спрямованих на запобігання, мінімізацію та подолання негативних наслідків надзвичайних ситуацій, таких як пандемії та воєнні дії. Основними функціями кризового менеджменту є передкризове управління, реагування під час кризи, стабілізація ситуації та забезпечення стійкості системи охорони здоров'я. У сучасних умовах ці функції набувають особливого значення, оскільки регіональні системи охорони здоров'я стикаються з одночасними викликами, пов'язаними зі зростанням захворюваності, дефіцитом ресурсів, необхідністю швидкої адаптації до нових загроз та забезпеченням безперервності надання медичних послуг [2].

Під час пандемії COVID-19 ключовими елементами кризового менеджменту стали оперативне реагування на спалахи інфекційних захворювань, організація масового тестування, забезпечення вакцинації населення та ефективний розподіл гуманітарної допомоги. Важливу роль відіграла інтеграція місцевого самоврядування у стратегії кризового управління, що дозволило підвищити ефективність використання фінансових ресурсів, створити локальні резерви медичних засобів та посилити співпрацю з міжнародними донорами [1]. Водночас пандемія виявила низку бар'єрів, серед яких правова невизначеність, недостатня координація між центральними та місцевими органами влади, а також обмеженість кадрових і матеріальних ресурсів.

У воєнний час система охорони здоров'я регіону змушена адаптуватися до нових реалій, які передбачають перерозподіл ресурсів, зміну пріоритетів та впровадження механізмів пріоритетного розподілу медичних послуг. Управлінські процеси концентруються на центральному рівні, що дозволяє оперативно приймати рішення щодо забезпечення медичного обслуговування як

цивільного населення, так і військових та переселенців. Особливу увагу приділяють розробці спеціальних регламентів для надання допомоги у зонах бойових дій, а також адаптації нормативно-правової бази до потреб кризового управління [1].

Важливою складовою кризового менеджменту є міжсекторальна взаємодія, зокрема залучення військових структур до організації медичної допомоги під час пандемій і воєнних дій. Досвід Китаю, Великої Британії та Філіппін свідчить, що військові можуть ефективно підтримувати цивільні органи влади у питаннях логістики, розгортання тимчасових госпіталів, транспортування пацієнтів та забезпечення безпеки [3]. Однак надмірна мілітаризація управлінських процесів може призводити до порушення балансу між гуманітарними та безпековими аспектами, що підкреслює необхідність збереження лідерської ролі медичних експертів.

Значущим є також розвиток концептуальних моделей антикризового управління, які враховують ризики та чинники виникнення кризових станів, передбачають впровадження інноваційних підходів до управління персоналом, ресурсами та комунікацією з населенням. Сучасні дослідження доводять, що ефективний кризовий менеджмент базується на принципах гнучкості, адаптивності, міжвідомчої координації та прозорості прийняття рішень [5]. У цьому контексті особливої уваги заслуговує впровадження цифрових технологій для моніторингу епідеміологічної ситуації, управління потоками пацієнтів та забезпечення дистанційної медичної допомоги.

У таблиці 1 представлено основні напрями кризового менеджменту в охороні здоров'я регіону під час пандемій та воєнного стану.

Таблиця 1. Основні напрями кризового менеджменту в охороні здоров'я регіону під час пандемій та воєнного стану

Напрямок кризового менеджменту	Пандемія COVID-19	Воєнний стан
Оперативний розподіл ресурсів	Масове тестування, вакцинація, забезпечення ЗІЗ	Пріоритетний розподіл медикаментів, мобілізація персоналу
Управління кадрами	Залучення додаткового персоналу, навчання	Перепідготовка, ротація, психологічна підтримка
Комунікація	Інформування населення, протидія дезінформації	Координація між органами влади, зв'язок з військовими
Міжвідомча взаємодія	Співпраця з міжнародними донорами, місцевим самоврядуванням	Взаємодія з військовими, організація евакуації
Адаптація нормативної бази	Впровадження надзвичайних регламентів	Розробка спеціальних протоколів для зон бойових дій

Таким чином, роль кризового менеджменту у публічному управлінні охороною здоров'я регіону є ключовою для забезпечення стійкості системи, збереження життя та здоров'я населення в умовах надзвичайних ситуацій. Ефективність цієї діяльності залежить від рівня підготовки персоналу, наявності

ресурсів, гнучкості управлінських рішень та здатності до швидкої адаптації до змінних умов

Кризовий менеджмент виступає фундаментальним інструментом забезпечення ефективності публічного управління охороною здоров'я регіону в умовах пандемій та воєнного стану. Його впровадження дозволяє своєчасно реагувати на надзвичайні ситуації, мінімізувати негативні наслідки для населення та забезпечити безперервність надання медичних послуг. Досвід останніх років доводить, що інтеграція міжвідомчої взаємодії, гнучкість управлінських рішень, впровадження інноваційних моделей антикризового управління та адаптація нормативної бази є визначальними чинниками стійкості системи охорони здоров'я. Подальший розвиток теорії та практики кризового менеджменту має ґрунтуватися на аналізі сучасних викликів, урахуванні регіональної специфіки та залученні широкого кола стейкхолдерів до процесу прийняття рішень.

Список використаних джерел

1. Баштанник В. В. Інституціональні механізми забезпечення стійкості системи охорони здоров'я на регіональному рівні в умовах надзвичайних ситуацій. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2023. Випуск 33. С. 292-298. DOI: <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.33.54>
2. Щіріна К. В., Толстанов О. К. Взаємозв'язок між рівнем захворюваності територіальної громади та кризовим управлінням у закладі охорони здоров'я. Лікарська справа. 2023. № 1. С. 61-71. DOI: <https://doi.org/10.31640/LS-2023-1-05>
3. Boland ST, Grace R, Kaplan J. Civil-Military Engagement During Public Health Emergencies: A Comparative Analysis of Domestic Responses to COVID 19. Stability: International Journal of Security & Development. 2023. № 11 (1): 1. P. 1–26. DOI: <https://doi.org/10.5334/sta.859>
4. Prokopenko O., Shcherbachenko V., Kulibaba V. Health care anti-crisis management issues in the reality of the covid-19 pandemic. Health Economics and Management Review. 2020. Vol. 1. № 2. p. 16–23. DOI: <https://doi.org/10.21272/hem.2020.2-02>
5. Sapoutzis N., Corazza L. Wijnen-Meijer M. Covid-19: What can public health organisations learn from crisis management approaches? Journal of Community Medicine and Public Health Reports. 2021. Volume 2, Issue 10. DOI: <https://doi.org/10.38207/JCMPHR/2021/0209158>